

3. Соколов Я. В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней. Учебное пособие для вузов. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. — 638 с.

4. Чумаченко Н. Г. Учет и анализ в промышленном производстве США. — М.: Финансы, 1971. — 240 с.

О. Ф. Томчук, канд. екон.наук, доцент
Вінницький державний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Для дослідження місця і ролі економічного аналізу в системі управління виробництвом насамперед необхідно оцінити діючі підходи до вивчення даного питання.

Основу першого з них представляє дослідження взаємозв'язку аналізу з загальними функціями управління, від яких він істотно залежить у ресурсному відношенні, забезпечуючи їх інформаційно. Крім того, вивчається взаємозв'язок аналізу з теорією прийняття управлінських рішень. При цьому основний акцент робиться на те, що аналіз сприяє прямому виходу на реалізацію управлінських рішень, є основою їхнього прийняття.

Інші автори підходять до вивчення даного питання з погляду взаємозв'язку окремих видів економічного аналізу за різними етапами управління: 1) етап попереднього управління (здійснюється наступний і попередній аналіз); 2) етап оперативного управління (проводиться оперативний аналіз); 3) заключний етап управління (застосовується наступний аналіз).

Треті автори взаємозв'язок аналізу з управлінням прослідковують на основі вивчення ролі і місця аналізу в реалізації різних типів управлінських рішень: стратегічних, які визначають ціль діяльності на перспективу, і тактичних, спрямованих на пошуки шляхів реалізації прийнятих стратегічних рішень. При розробці та прийнятті стратегічних рішень використовуються результати попереднього і наступного аналізу. Для прийняття тактичних рішень необхідним є проведення оперативного аналізу.

На нашу думку, більшість викладених у економічній літературі підходів до вивчення місця і ролі аналізу в системі управління виробництвом характеризуються деяким обмеженням. Розкриваючи взаємозв'язок аналізу з управлінням, багато авторів обме-

жуються розглядом лише першої стадії управлінського циклу — підготовки та прийняття управлінських рішень, у той час як дослідження даної проблеми вимагає вивчення всіх стадій управлінського циклу. У цьому зв'язку представляється доцільним розгляд місця і ролі економічного аналізу в системі управління виробництвом за наступною схемою:

- 1) місце і роль аналізу в реалізації функцій управління;
- 2) місце і роль аналізу в реалізації окремих етапів управлінського циклу;
- 3) місце і роль аналізу в реалізації окремих стадій кожного етапу управління;
- 4) місце і роль аналізу в реалізації окремих дій кожної стадії.

Загальними функціями управління є планування, організація, керівництво, контроль і мотивація. Тобто аналіз не розглядається як самостійна функція управління. Однак реалізація кожної з названих функцій неможлива без здійснення економічного аналізу: для планування й організації необхідний аналіз можливих варіантів рішень (тобто перспективний і стратегічний аналіз) для керівництва і контролю важливим є порівняння фактичних результатів з установленими завданнями (тобто оперативний і наступний аналіз), що забезпечує проведення управлінського контролю.

Основними аспектами управлінського контролю є:

- 1) визначення цілей (стандартів), які повинні бути досягнуті в позначений відрізок часу, і неприйнятних від них відхилень;
- 2) вимір фактично досягнутих результатів за звітний період;
- 3) порівняння фактично досягнутих результатів із очікуваними (стандартами);
- 4) визначення конкретних дій для коригування істотних відхилень від установлених цілей (стандартів).

У запропонованій послідовності показаний основний аналітичний крок — порівняння фактичних результатів з установленими цілями (стандартами). Якщо відхилення відсутні чи є прийнятними (у межах припустимих), коригуючі дії не здійснюються. У випадку перевищення припустимих відхилень після оцінки ситуації з точки зору реальності цілей (стандартів) починаються коригуючі дії. Якщо визначені цілі (стандарти) нереальні, проводиться їхнє коригування, і процес повторюється. В іншому випадку (цілі реальні), після визначення причин відхилень фактичних результатів від установлених цілей (стандартів) здійснюються коригуючі дії, які спрямовані на приведення об'єкта управління у заданий стан. Результат коригуючих дій знову вимірюється, порівнюється з визначеними цілями (стандартами) і

виявляється прийнятність відхилень. Якщо після коригуючих дій відхилення знову перевищують межу, процес повторюється.

Виходячи з представленої послідовності управлінського контролю, основним його етапом є визначення дії, яка забезпечує максимальне наближення фактичних результатів до установлених цілей (стандартів). При цьому всі дії базуються на рішеннях, прийнятих на основі економічного аналізу.

Викладений вище підхід щодо визначення місця і ролі аналізу у здійсненні процесу управління дозволяє відзначити його значну роль в обґрунтуванні та реалізації управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. *Гусев Ю. А.* Теория экономического анализа : Учеб. пособие / Донецк. гос. техн. ун-т. — Донецк: РИА 2000. — 192 с.
2. *Бабець Є. К., Горлов М. І., Жуков С. О., Стасюк В. П.* Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. — К.: ВД «Професіонал», 2007. — 384 с.
3. *Чебан Т. М. та ін.* Теорія економічного аналізу : Навч. посіб. / Т. М. Чебан, Т. А. Каліфська, І. О. Дмитрієнко: За ред. проф. В. Є. Труша. — К.: ЦНЛ, 2003. — 214 с.
4. *Ковальчук Т. М.* Оперативний економічний аналіз в управлінні агропромисловим виробництвом. — К.: ІАЕ, 2001. — 520 с.

Л. М. Трохименко, канд. екон. наук, доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
О. К. Трохименко, провідний консультант
департаменту управлінського обліку,
корпорація «Укравто»

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗМІНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ

Кардинальні зміни, що відбулися в економічному житті України за останні 10—15 років, викликали значні зміни у царині обліку. Це пов'язане не лише зі значними змінами в нормативно-правових документах, які регламентують бухгалтерський облік, зі змінами в юридичному статусі господарюючих суб'єктів, у методиці відображення фактів господарської діяльності, але й, чи не в першу чергу, з технічним переозброєнням обліку, причому, всіх його видів — бухгалтерського, статистичного, оперативно-технічного, податкового.